

Шевчук Олександр Тарасович,

судовий експерт сектору трасологічних
досліджень Рівненського науково-
дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
України

ТРАСОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА СЛІДІВ НІГТІВ ЛЮДИНИ ЯК НЕТРАДИЦІЙНИХ СЛІДІВ ЛЮДИНИ.

Чи замислювалися Ви коли-небудь, навіщо людині нігті? Останнім часом вчені все частіше стали приходити до висновків, що нібито це абсолютно непотрібна частина нашого тіла. Більш того, фахівці впевнені, що еволюція викорінить рогові пластини, і в результаті у нас будуть м'які кінцівки. Ну, а поки до нас не дійшов «час зовнішніх змін» пропонуємо розібратися, що ж таке нігті із анатомічної точки зору та яке відношення вони мають до криміналістики.

Нігті – це щільнорогові пластинки на тильній поверхні кінців пальців рук і ніг. Вони складаються з кератину (білка), будівельного матеріалу організму людини та лежать на так званому нігтьовому ложі. Їх функція – захист кінцевих фаланг пальців від механічних пошкоджень [2, с. 38].

Передній край нігтьової пластинки вільний, задній і бічні її краї оточені шкірною складкою і заходять в глиб її. Верхня частина шкірної складки насувається на нігтьову пластинку і носить назву нігтьових валиків, які виконують захисну роль, не даючи чужорідним тілам і бактеріям проникнути до паросткової зони нігтя. Край валика являє собою мертві клітини. Висихаючи, а потім, відшаровуючись, цей край дає початок задиркам.

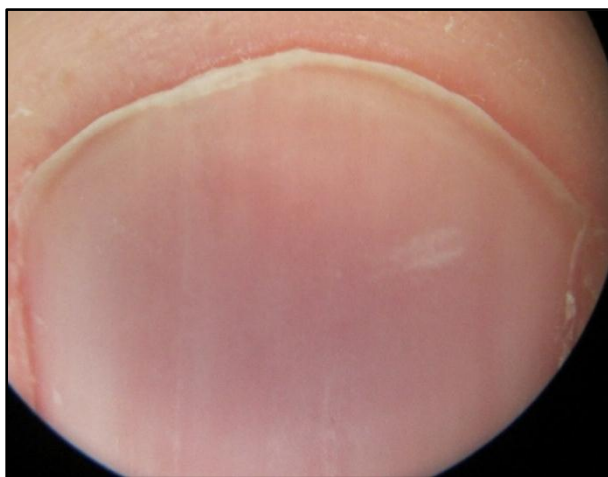
Нігті – дзеркало організму. По них можна "прочитати" перенесені раніше хвороби, хронічні недуги і назріваючі проблеми. Сьогодні діагностикою стану нігтів займається офіційна наука – оніхологія. Здорові – досить міцні, мають рожевий колір, правильні контури, а також легкий природний блиск. Проблеми може провокувати знижений імунітет, брак вітамінів і мінералів. Позначаються на стані нігтів зовнішні фактори і хлорована вода, агресивна побутова хімія і неякісна косметика.

В криміналістиці нігті відіграють не менш важливу роль ніж в оніхології, оскільки дослідження слідів нігтів, виявлених на місці події допомагають у розкритті та розслідуванні злочинів.

Сліди нігтів людини нерідко залишаються на тілі потерпілого або злочинця при вчиненні насильницьких злочинів. Вони не мають чітко виражених окремих ознак, а такі загальні ознаки, як конфігурація, розміри, передаються в дещо спотвореному вигляді через особливості анатомічної

будови слідосприймаючої поверхні. Однак на підставі наявності, розташування на тілі, глибини, можна дійти висновків про факт задушення, ознаки самооборони, взаємне розташування потерпілого й насильника. Крім того, наявність зазначених слідів дає підстави для вилучення сторонніх речовин з-під нігтів потерпілого й підозрюваного для виявлення часток епідермісу і встановлення їх особливостей при проведенні судово-медичної експертизи [1, с. 194].

Водночас, сліди нігтів на деяких дрібноструктурних матеріалах, що малodeформуються після утворення слідів, наприклад на милі, вологій штукатурці, свіжопофарбованих поверхнях, можуть мати ідентифікаційне значення. Особливо це стосується динамічних слідів, в яких відображається мікрорельєф кромки нігтів, пошкодження, нерівності, що утворюються під час їх зрізання (зобр. 1, 2).

Зображення 1

Зображення 2

Експертиза слідів нігтів людини допомагає встановити конкретний ніготь (палець, кисть, стопу), що відобразився у сліді; механізм та умови слідоутворення (характер виконуваних дій, вид утворених слідів і т.п.); кількість осіб (якщо слідів декілька), що залишили сліди [1, с. 201].

Якщо, в слідах нігтів були виявлені дрібні пластинки, що відділилися від лакового покриття нігтя, то вони, в результаті, можуть бути використані для встановлення їх належності до єдиного цілого шару лаку, що залишився на нігтях особи, що перевіряється та визначення складу і типу лаку із виявленої частинки нігтя та встановлення групової належності з лаком, який використовує особа, що перевіряється.

На відміну від трасологічної експертизи нігтів з ціллю встановлення їх приналежності до єдиного цілого, експертиза слідів нігтьових пластинок може бути як ідентифікаційною так і неідентифікаційною. Остання зазвичай призначається при відсутності осіб, що перевіряються і має за мету визначити придатність слідів до подальшого дослідження та механізму їх виникнення.

Окрім ідентифікаційних питань на вирішення судової трасологічної експертизи нігтів можуть бути поставлені наступні запитання:

1. Одним чи декількома особами вони залишені (якщо слідів декілька)?
2. При здійсненні яких дій могли бути залишені дані сліди? Який механізм їх утворення?
3. Якщо так, то якою конкретно ділянкою нігтя, якого пальця та якої руки, залишені дані сліди?

При цьому об'єктами дослідження виступають: сліди нігтів, залишені на об'єкті-носії або його частині; полімерні зліпки з даних слідів; а зразками для порівняння можуть виступати як експериментальні відбитки нігтів осіб, що перевіряються (трупів), так і зрізані в них фрагменти нігтьових пластинок, однак є певні особливості їх отримання.

Як вже згадувалось, порівняльні зразки бувають двох видів: експериментальні відбитки нігтів і самі фрагменти нігтьових пластинок осіб, що перевіряються (трупів).

Відбитки нігтів пальців осіб, що перевіряються повинні бути отримані в умовах, максимально наближених до умов слідоутворення, тобто на такому ж матеріалі, з такою ж силою натиску. Наприклад, відбитки можуть бути отримані за допомогою пластиліну. Для цього пластилін розминається і розкатується у вигляді пластини, яка за товщиною відповідає предмету, на якому виявлені сліди. На підготовленій таким чином поверхні, шляхом вдавнення або протягування виступаючими ділянками нігтів пальців почергово правої та лівої руки отримують відповідні відбитки.

Кожен палець повинен бути позначений на пластиліні умовним знаком (якщо це потрібно), про що робиться відмітка в протоколі отримання зразків. Пластина з відбитками упаковується в коробку з кришкою і закріплюється в ній від переміщення при транспортуванні.

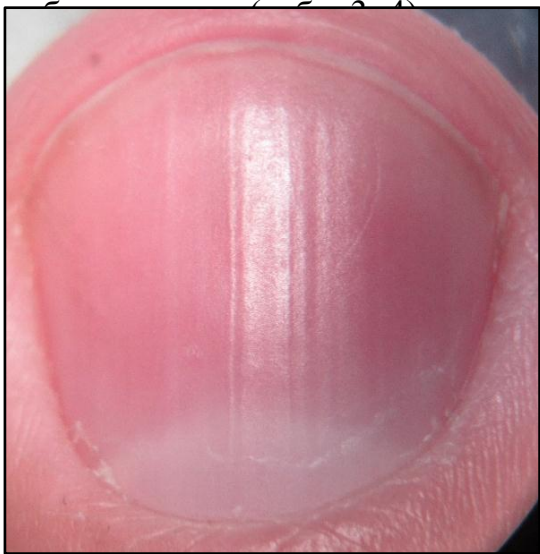
Простіше отримати фрагменти нігтьових пластинок. Для цього від кожного з нігтів пальців рук, особи, що перевіряється, по чергово відрізаються смужки, шириною 0,8-1 мм (вони повинні бути цілими).

Кожна з них упаковується в індивідуальний пакетик з паперу з позначками пальця, якому належить відрізок нігтя. Якщо через якісь причини не вдається виготовити відбитки рельєфу нігтів на пластичному матеріалі, то на експертизу можуть бути надані лише фрагменти нігтьових пластинок. Чим більше буде їх ширина, тим точнішим буде висновок експерта.

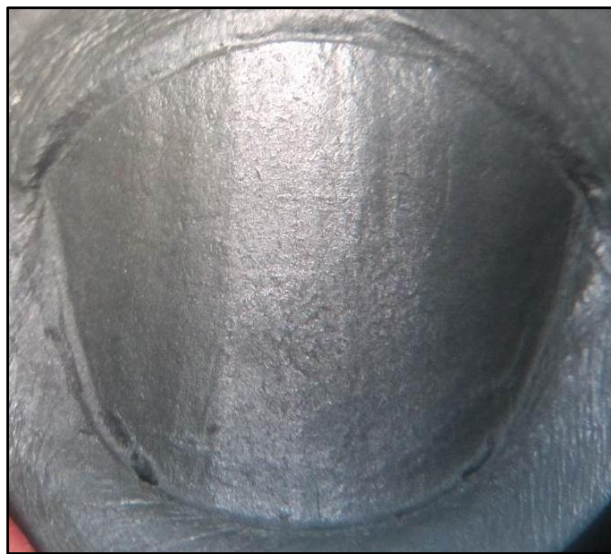
Якщо, до моменту призначення експертизи відсутні особи, що перевіряються, не потрібно чекати їх появи: в даному випадку призначається первинна експертиза, на вирішення якої ставляться запитання діагностичного характеру [3, с. 54].

При встановленні осіб, що перевіряються (тобто, при отриманні додаткової інформації) можуть призначатися наступні експертизи, які будуть вирішувати питання встановлення тотожності. В цьому випадку в розпорядження експерта поруч із вищевказаними об'єктами повинен направлятися висновок попередньої експертизи.

Порівняння в експертизі слідів нігтів проводиться шляхом співставлення мікрорельєфу (повздовжніх ліній) нігтьових пластинок, який відобразився в сліді і експериментальному відбитку. Воно може проводитись також з допомогою порівняльного мікроскопа або за одномасштабними

Зображення 3

Зображення 4

Якщо в слідах відобразились повздовжні лінії нігтьової пластини, то для висновку про тотожність не має значення, обрізала особа, що перевіряється нігті перед отриманням зразків чи ні. Проте, якщо в слідові відобразилась лише конфігурація лінії вільного краю нігтьової пластини, то інформація про час останнього обрізування нігтів має важливе значення для формування висновку експерта.

Про тотожність може свідчити співпадання найбільш виражених повздовжніх ліній нігтя в слідові та відбитку при відсутності суттєвих розбіжностей. Це зауваження не випадкове, так як в сліді майже ніколи не

відображаються всі повздовжні лінії нігтя, а лише найбільш виражені із них. Тому при порівнянні можливі деякі розбіжності в їх кількості. Але всі найбільш виражені лінії повинні співпадати.

При порівнянні ознак конфігурації лінії зрізу нігтя основним є не кількість співпадань, а якість співпадаючих ознак. Чим індивідуальніші ознаки – тим вона вища. Тому, при співпаданні невеликої кількості таких ознак (3-5) і при умові тотожності загальних характеристик лінії розділення може бути зроблений висновок про ідентичність порівнюваних об'єктів.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що поряд із слідами рук, взуття та рукавичок, сліди інших частин тіла людини, а зокрема нігтів, відіграють неабияку роль у формуванні як загального уявлення про обставини вчинення злочину так і доказової бази для подальшого розслідування злочинів.

Список використаних джерел

1. Криминалистическая экспертиза: Курс лекций. Вып. 1: Трасологическая экспертиза / Редкол.: Кантор И.В. (отв. ред.) и др.; Под общ. ред. Б.П. Смагоринского. – Волгоград, 1996. – 300 с.
2. Трасология и трасологическая экспертиза : учебник / А.Г. Сухарев, А.В. Калякин, А.Г. Егоров, А.И. Головченко. – Саратов, 2010 – 420 с.
3. Нестеров Н.И. Установление групповой принадлежности трасологических объектов: Учебное пособие. - Х., 1988.

Шекель Юлія Федорівна,

здобувач ступеня вищої освіти
«бакалавр» ННІ № 2 НАВС

Науковий керівник:

Юсупов Володимир Васильович,

провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з
проблем криміналістичного
забезпечення та судової
експертології ННІ № 2 НАВС,
доктор юридичних наук, доцент,
полковник поліції

ЕКСПЕРТНІ ПОМИЛКИ ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Висновок експерта під час доказування займає важливе місце. Частина 2 ст. 84 Кримінально-процесуального кодексу України висновок експерта відносить до одного з процесуальних джерел доказів. Проведення судової експертизи є слідчою (розшуковою) дією, що здійснюється